

ŠTUDENT S PORUCHAMI UČENIA NA VYSOKEJ ŠKOLE A TEST ČÍ(S)TA VYSOKOŠKOLÁK

Mgr. Alena Dufeková
PF UKF Nitra

- ▶ „Teraz, keď vidím svoju dcéru, ako sa trápi pri 2–3 slabičných slovách, vidím, že moje čítanie je na jej úrovni. Na úrovni druháka.“
- ▶ Dospelý dyslektik je veľmi dlhé obdobie “uväznený“ v čítaní začiatočníka prváka alebo druháka.
- ▶ Z toho vyplýva, že veľmi pomaly a namáhavo dekoduje grafémy a slabiky v slovách. Premieňa ich na fonémy častokrát pre seba (dvojité čítanie), viackrát kontroluje správnosť, kým sa dostane k významu slova.

Charakteristika dospelých dyslektikov:

- ▶ Študenti so špecifickými vývinovými poruchami učenia bývajú charakterizovaní ako aktívni, ale neefektívni študenti, ktorí majú ľahký prístup a koordináciu viacerých súbežných mentálnych procesov, kt. bežia pri učení. Ale majú problémy so sebaregulačnými procesmi ako monitorovanie, kontrolovanie a opravy v procese učenia pri bežnom vyučovaní = nedostatky/ deficity v metakognitívnych stratégiách.
- ▶ O špecifických poruchách učenia sa často hovorí ako o neviditeľnej prekážke pri štúdiu!

Študent s dyslexiou na vysokej škole v zahraničí

► *Fínsko*

- Podľa členiek Fínskej dyslektickej spoločnosti má 20% Fínov, t.j. milión osôb, ťažkosti v učení rôzneho stupňa. Sú označovaní ako Diers Learners, čiže tí, ktorí sa učia odlišne.
- Špeciálne vzdelávanie je poskytované od predškolského veku až po obdobie profesijnej prípravy v priebehu bežného vyučovania v malých skupinách alebo individuálne.
- Prebehol tu projekt „Autobus“ – autobus, pre tých, ktorí čítajú ináč, navštívil 448 miest vo Fínsku. Cieľom bolo šíriť informácie o ťažkostiach v učení, vytvárať sieť medzi tými, ktorí čítajú odlišne, medzi odborníkmi zaoberajúcimi sa touto problematikou v oblasti školstva, zdravotnej a sociálnej starostlivosti a pracovníkmi zaoberajúcimi sa zamestnanosťou.

▶ Švédsko

- ▶ Švédsko je vyspelou krajinou v oblasti výskumu aj aplikácie poznatkov o dyslexii v praxi. V súčasnosti je vo Švédsku aktívnych niekoľko organizácií zaoberajúcich sa touto problematikou.
- ▶ Od roku 2009 je vo Švédsku diagnostika dyslexie hradená zdravotnou poisťovňou.
- ▶ Dokonca Švédska princezná Viktória na konci 20. storočia verejne oznámila, že trpí ťažkou dyslexiou. Podnietila tým finančnú podporu pre prax aj pre výskum.
- ▶ Švédsko pristúpilo k stratégii, kedy sa skúsenosti dospelých využívajú pri plánovaní aktivít pre skvalitnenie života osôb s dyslexiou všetkých vekových kategórií

▶ *Česko*

- ▶ Legislatívne predpoklady vytvárajú základné predpoklady pre aktívnu modernizáciu študijných podmienok pre študentov so špecifickými potrebami, ktoré realizujú samostatné univerzitné pracoviská.
- ▶ Aktivity, ktoré poradenské centrá na univerzitách poskytujú pre študentov so špecifickými poruchami učenia, sú:
  - A. Adaptácia študijných materiálov
    - a. Skenovanie
    - b. Prepis zvukových záznamov prednášok a seminárov
    - c. Zväčšovanie a úprava študijných textov
    - d. Finálna digitalizácia a tlač
    - e. Audiozáznamy študijných textov

- B. Kopírovacie služby
- C. Konzultačná činnosť
  - a. Konzultácia so študentmi so špecifickými potrebami
  - b. Konzultácie s tzv. intaktnými študentmi (sprostredkovaná spolupráca medzi oboma skupinami)
  - c. Konzultácie s vysokoškolskými pedagógmi
  - d. Konzultácie s pracovníkmi celouniverzitných pracovísk
  - e. Konzultácie s rodinou študenta
  - f. Konzultácie legislatívnych podmienok
  - g. Riešenie aktuálnych problémových životných situácií
  - h. Psychologické poradenstvo

- D. Metodická pomoc, diagnostika a diferenciálna diagnostika
  - a. Zapožičiavanie metodického materiálu
  - b. Pomoc pri spracovávaní individuálnych študijných plánov
  - c. Diferenciálna diagnostika vplyvu špecifického znevýhodnenia na študijný výkon
  - d. Metodická pomoc pri spracovávaní adaptovaných študijných textov a koncepcie vyučovania
- E. Materiálne a technické zabezpečenie
- F. Grantová činnosť
- G. Publikačná a osvetová činnosť
- H. Školiaca činnosť
- I. Mimoškolské aktivity

Návrhy na úpravu štúdia študentov s poruchami učenia na VŠ

- ▶ Mala by byť vykonaná funkčná diagnostika, ktorá by bola podkladom pre modifikáciu štúdia
- ▶ Študent by mal dostávať učebný text v elektronickej podobe, aby s ním mohol ďalej pracovať
- ▶ Študent by mal mať nárok na individuálne konzultácie
- ▶ Na základe dohody s pedagógom by mohol požiadať o predĺženie skúškového obdobia
- ▶ Časová kompenzácia asi o 25% času pri vypracovaní testu alebo pri práci s textom

- ▶ Audiozáznamy študijných textov
- ▶ Prepis zvukových záznamov prednášok a seminárov
- ▶ V rámci seminárov a prednášok umožnenie použitia notebooku prípadne diktafónu
- ▶ Centrá podpory pre študentov so špecifickými potrebami by mali poskytovať služby aj v oblasti intervencie (FIE; Já na to mám)

- ▶ V neposlednom rade je potrebné zaradiť do prihlášky na vysokoškolské štúdium kolónku študent so špecifickými potrebami.

Test ČI(s)TA VYSOKOŠKOLÁK (diagnostika)

- ▶ Problémom je, že chýba nástroj na diagnostikovanie dyslexie pre kategóriu vysokoškolských študentov.
- ▶ Pokiaľ nemáme ako diagnostikovať, nemáme na základe čoho zostaviť individuálny študijný plán, splniť špecifické požiadavky týchto študentov a v neposlednom rade správne nastaviť intervenčné programy.
- ▶ Hlavným cieľom je inovovať diagnostické nástroje dyslexie tak, aby boli vhodné pre diagnostikovanie študentov terciárneho vzdelávania.

Čo sme už urobili:

- ▶ Upravili a zostavili súbor testov pod názvom *TEST ČI(s)TA VYSOKOŠKOLÁK;*
- ▶ Vykonali sme pilotážne testovanie so zostaveným testom;
- ▶ Urobili sme položkovú analýzu jednotlivých subtestov;

Východiská a inšpirácie pri zostavovaní a úprave TESTU ČI(s)TA VYSOKOŠKOLÁK:

- ▶ Caravolas, M. & Volín, J. (2005): Baterie diagnostických testů gramotnostních dovedností pro žáky 2. až 5. ročníků. Praha: IPPP
- ▶ Cimlerová, P., Pokorná, D., Chalupová, E. a kol. Diagnostika ŠPU u adolescentů a dospělých osob. Praha: IPPP, 2008
- ▶ Americký test Test of Reading Comprehension (4. ed.) od autorů Virginia L. Brown, J. Lee Wiederholt a Donald D. Hammil (Pro-Ed, 2009)
- ▶ Test PaedDr. E. ŽOVINCA, PhD.– pre populáciu stredoškólkov. (v príprave/ in preparation).
- ▶ Testová batéria PhDr. Petr Peňáz a kol./et al. (2014). Diagnostická baterie testů k ověřování dyslexie u studentů vysokých škol. (v přípravě/in preparation)

R. Feuerstein a mnoho ďalších odborníkov z radov radikálnych optimistov zastávajú názor, že kognícia je modifikovateľná, no základom zmeny je viera, že jedinec sa meniť môže.

Ďakujem za pozornosť